

Sectorul forestier după publicarea cifrei de 38,6 milioane: drumul de la APV la tăieri ilegale, nevoi de cercetare și de măsuri de politici publice

Laura Bouriaud, Liviu Nichiforel, Bogdan Popa, Aureliu-Florin Halalișan, Mihai Daniel Niță, Cristi Panaite, Marian Drăgoi, Cătălin Roibu, Daniel Avăcăriței, Maria-Magdalena Vasilescu, Ilie Covrig, Adrian Baban, Gheorghe Ștefan, Mihai Enescu

1. De ce nu putem compara datele IFN cu datele INS
2. Erori mai puțin (re)cunoscute ale metodei, cu consecințe juridice
3. Experiența altor IFN din Europa
4. O estimare a consumului intern poate ajuta la identificarea vectorilor tăierilor ilegale și re-calibrarea politicilor
5. Ineficacitatea actului de control în controlul tăierilor ilegale
6. Fracturi logice și schimbarea de paradigmă necesară.

Rezumat

1. Volumul recoltat rezultat din calculele IFN nu poate fi comparat în mod direct cu volumul recoltat conform raportărilor INS (Institutul Național de Statistică). Cifra de 18 milioane raportată ca volum recoltat (SILV 3) reprezintă volumul brut (cel puțin 20-30% în plus de acest volum rămâne în pădure?) și este doar o parte a volumului recoltat pe care îl înregistrează IFN. Cifra INS se bazează pe APV-uri. Metoda seriilor de volume utilizată la întocmirea APV-ului are eroarea standard 10-12% ($p=95\%$), la care se adugă o diferență de 10-20% față de ecuația dublu logaritmică utilizată la calculul volumului în IFN, în condițiile în care considerăm că înălțimea a fost introdusă conform realității.
2. Sistemul prezent (bazat pe APV-uri) se referă la volumul brut comercializabil, în timp ce IFN se referă la biomasa aeriană totală. Situația aceasta este cunoscută și în alte inventare forestiere naționale, fiind caracterizată ca diferență dintre *commercialised volume versus total drain*. Abia recent au început să apară studii cu privire la autoconsumul de lemn de către proprietarii forestieri privați care ar trebui să explice cel puțin parțial această diferență. IFN-urile realizate în străinătate au adus deasemeni cifre mai mari pentru creșterea curentă și pentru productivitatea arboretelor, în Europa Centrală și de Est acestea fiind chiar și de 30%.
3. În contextul politicilor de stimulare a utilizării lemnului pentru bioenergie s-au pus în sfârșit întrebări despre nivelul recoltei, întrebări la care IFN-urile au trebuit să răspundă. Cercetarea biometrică ar trebui deasemeni să evolueze. Dacă în străinătate s-au lansat cercetări de evaluare mai precisă a biomasei lemnoase pe picior, combinând tehnici inovative (smartphone, laser scanning, drone) și modelare complexă (de la o mai bună estimare a coeficienților de formă la modelare bayeziană pentru calibrare locală a ecuațiilor alometrice), în România se lucrează în continuare cu metode de estimare a biomasei ce datează de decenii și care nu mai corespund nevoilor curente ale unei gestionări durabile moderne a pădurilor. Cu titlu de exemplu: vânzarea masei lemnoase pe picior cu utilizarea metodei seriilor de volume relative la întocmirea APV are o eroare standard (plus minus) de 10-12% pentru distribuții „echilibrate”. Nu se știe de ce în aceste condiții toleranța admisă la APV în cazul operatorului economic este de plus-minus 5%. Nu se știe care este eroarea utilizării metodei seriilor de volume la arborete pluriene amestecate sau la arborete (subpopulații) reconstituite conform carnetului de teren – se ține cont de recomandarea „este de la sine înțeles că în arborete amestecate și etajate metoda se aplică pe specii și etaje pentru fiecare element de arboret cu pondere semnificativă”? Există suspiciuni rezonabile cu privire la reducerea sistematică a înălțimii cu 2 metri, ceea ce conduce la o eroare cuprinsă între 8% (trecerea de la o serie de volume la alta) și 23% (trecerea de la o clasă de productivitate la alta). Nu se știe cum se propagă multiplele surse de erori. Problema este că eroarea din APV are consecințe juridice, ea se repercutează în datele INS, iar diferența dintre IFN și INS are consecințe de piață. Nu se știe cine răspunde pentru eroarea intrinsecă a metodei utilizate pentru întocmirea APV, dar se știe cine suportă consecințele, și cum se adaptează unii agenți economici la oportunitatea de a avea mai multă masă lemnoasă la dispoziție pentru a-și acoperi pierderile, având în vedere nivelul de tehnologizare extrem de redus, birocrăția și fiscalizarea excesivă, sau cum sunt obligați operatorii economici să nu mai raporteze

minusurile, pentru a nu fi acuzați de evaziune fiscală. Cazuri de partizi neatacate, dar închise pe SUMAL; de partizi începute și abandonate de agent datorită calității lemnului și multe altele.

4. Pe baza datelor raportate public și asumate de autorități, o balanță provizorie a masei lemnoase utilizate ca lemn pentru încălzirea locuinței precum și o estimare a fluxului de lemn arată multiple contradicțiile între diversele surse de date. Între altele, este imposibil ca 3,5 milioane locuințe să utilizeze pentru încălzire anual doar 5 milioane metri cubi, și este imposibil ca volumul lemnului rotund să reprezinte 91% din volumul exploatat (INS), aceasta însemnând că tot ceea ce rămâne în teren (crăci + resturi de exploatare + consumuri tehnologice) reprezintă doar 9%. În baza datelor prezente, diferența dintre consumul industrial aparent la o utilizare la maxim a capacității de prelucrare și oferta națională (import/export incluse) nu poate fi mai mare de 7 milioane metri cubi. Nu se știe care este gradul de încărcare / capacitatea de procesare a echipamentelor de exploatare și debitare. Nu se știe cum va afecta lipsa de forță de muncă din exploatare capacitatea de mobilizare a lemnului către industrie în viitorul apropiat.

5. Toate aceste contradicții apar în condițiile unei eficiențe aproape de zero a actului de constatare a contravențiilor și infracțiunilor silvice: anual, între 6% și 26% procent de încasare a amenzilor din contravenții silvice; câteva zeci de condamnări (11%!) pentru peste o sută de mii de controale anual – deci milioane de ore de control pe total țară; prejudiciu la hectar echivalent a jumătate din profitul net la hectar realizat de RNP; contribuție medie anuală a fiecărui pădurar cu echivalentul unui salariu pentru acoperirea prejudiciului (prejudiciu imputat), procentul volumului tăiat ilegal și nejustificat de către personalul silvic: 64% stat; 35% privat; costul pazei asumat individual, pro bono și periculos de un personal neinstruit pentru așa ceva.

6. Pentru o politică publică eficientă și eficace de stopare a tăierilor ilegale este momentul recunoașterii publice a existenței a trei fracturi logice în prezent:

1. Putem pretinde ca nivel de referință pentru legalitate cifra INS de 18 milioane, sau chiar cea din SUMAL de 15 milioane, în ignorarea profundă a erorilor legate de metodă, măsurare, operator și proveniență?
2. volumul oficial exploatat de lemn rotund pentru foc este de 5 milioane iar consumul oficial este de 15-18 milioane anual. Putem pretinde scăderea consumului intern al lemnului de foc? Și, iarăși: „cel sărac, după ce că e sărac, îl mai fac și hoț”?
3. tăierile ilegale sunt doar de 200 de mii de metri cubi (cc 1% din volumul recoltat), însă frecvența apelurilor la 112 (Radarul pădurilor -STS) arată că din octombrie 2014 în permanență un camion din patru sau un camion din cinci este clasificat ca fiind ilegal, „clasificare ca urmare a neînregistrării transportului respectiv, în baza de date a programului de prevenire tăieri ilegale” (20-25% din lemnul transportat). Putem pretinde că stăpânim fenomenul tăierilor ilegale, când frecvența sancționării este ridicol de mică, incluzând aici și lipsa de sancționare a unor cazuri grave (Argeș – 206 mii metri cubi)?

7. Șocanta cifră IFN este o ocazie de schimbare totală de paradigmă: trecerea de la reglementare și birocrație la responsabilizare și obligație de rezultat (Viziune de politică forestieră); trecerea de la vânzarea unui volum estimat la vânzarea unui volum măsurat; trecerea de la exploatarea forestieră ca servitudine publică (operatorul de exploatare între ciocan și nicovală) la exploatarea forestieră ca parteneriat în gestionarea durabilă; trecerea de la negocierea infracțiunii silvice în instanțe în baza „prejudiciului” la sancționarea infracțiunii silvice indiferent de „prejudiciu”; abordarea integrată, și în spirit de dialog, a fenomenului tăierilor ilegale ca problemă socială, de mediu și de corupție.